

Ion Barbu: Riga Crypto si Iapona Enigel

Una din cele mai semnificative creatii ale lui Ion Barbu in sfera ciclului baladesc, demonstratie lirica incarcata de semnificatii, este balada Riga Crypto si Iapona Enigel.

Integrata in ciclul "Uvedenrode" din volumul Joc secund si subintitulata "balada" pare o poveste delicata si stranie de dragoste. Titlul insusi are rezonante ciudate, amintind de istoriile celebre ale cuplurilor nefericite, de Tristan si Isolda sau de Romeo si Julieta. Repetat de cateva ori, capata o sonoritate solemna, ceremonioasa oarecum emfatica, sugerand ceva din strigatul trubadurilor medievale, care chemau oamenii sa asculte istorii nemaipomenite. Poetul da impresia ca se joaca inca de al inceput, mergand pe firul unei povesti eterne, in tiparele careia isi aseaza si el neobisnuitii eroi. Dar jocul are o seriozitate care depaseste anecdoticul, adica placerea identificarii psihologice in intampinarea altuia, si devine pura aventura a spiritului. Treptat, "balada", se transfigureaza, povestea incepe sa fie simtita ca altceva, ca exprimarea simbolica a unei aspiratii umane, iubirea fiind la I. Barbu o cale de acces spre intelegerea sensului mai adanc al lumii.

Riga Crypto si Iapona Enigel este de fapt o poezie de cunoastere, pe deplin caracteristica lui I. Barbu, care vede dincolo de lucruri. Ideea. Ochiul sau ramane insa proaspat, fascinat de spectacolul formelor concrete, de unde si plasticitatea extraordinara a poeziei, care place in primul rand prin ea insasi, prin infatisarea ei fizica: "sunet, linie, culoare".

Compozitia. Constructia baladei e clasica. Formula compozitionala este extrem de subtila si lucrata cu mare rafinament. Ea se deschide cu invocarea "menestrelului", a bardului ce urmeaza a "nara" o intamplare, "narare" intrerupta de cateva interventii comentariu, menite, parca, a mentine vie atentia ascultatorilor si incheiata de o formula sancrosancta. Tehnica este a povestii in rama si a povestii in poveste, ca si in Halima sau Decameronul.

Decorul este unul al nuntii romanesti si invocarea, in aceste conditii a eroilor cu nume stranii aduce un suflu exotic, de usoara suprarrealitate.

Atmosfera e lumeasca, de "chef", de aplecare spre cantecul de lume, care "zice" de tainele inimii. Nuntasul cere menestrelului o poveste pe care acesta a mai spus-o si alta data, in ocazii similare. Repetarea schimba, eventual, doar modul spunerii, nu continutul. Zisa "cu foc" acum o vara, povestea va fi zisa din nou "stins, incetinel". E vorba de povestea cu Riga Crypto si preacumintea Enigel. Se evidentiaza acum clar scopul formulei compozitionale alese de poet. Prima poveste - atat de concis sugerata - este cadrul celei de a doua. Asadar, la o nunta reala, se spune o poveste despre o alta nunta, imaginara, si, in plus, la spartul nuntii dintai, in camera unde sau retras petrecaretii, acestia au placerea de a asculta un cantec trist despre o nunta care nu s-a putut implini, intre Crypto si Enigel.

Tablourile poetice. Alegoria simbolica Cantecul menestrelului e construit dupa canoanele baladei fantastice. Formula introductiva are rezonante de basm:

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

"Des certat de padureti
in pat de rau si-in huma unsa,
imparatea peste bureti
Crai Crypto, inima ascunsa
La vecinic tron de roua parca!"

Verbul "imparatea", vag arhaic, sugereaza lungile inceputuri ale povestii populare, iar forma lui de imperfect aseaza totul intr-un timp nedeterminat, etern. Eroii apar in doua scurte tablouri. Primul intra in scena craiul Crypto, "regele-ciupearca" evocand prin chiar numele sau inchistarea si circumscrierea in propriul univers, cel al regnului vegetal aflat sub semnul umbrei si al umezelii.

Lapona Enigel vine din nord, din "tara de gheata" (imagine sugerand pe langa sensul direct al cuvintelor si pe cel simbolic, de taram al Ideii) si merge spre sud cantand soarele. Enigel, nume cu sonoritati catifelate si exotice, este o fiinta umana: mica, linistita, intruchipand o lume superioara, echilibrata. Pendularea ei in spatiul geografic este un proces de transhumanta, o inscriere intr-un ritm repetabil al existentei:

"De la iernat, la pasunat,
in noul an, sa-si duca renii,
Prin aer ud, tot mai la sud,
Ea poposi pe muschiul crud
La Crypto, mirele poenii"

Intalnirea celor doi eroi se produce primavara, anotimp de tranzitie si metamorfoza a naturii. Re luand, dintr-o noua perspectiva motivul eminescian al Luceafarului, poezia lui Barbu subliniaza aceeasi idee: drama incompatibilitatii a doua lumi distincte, aici a doua regnuri, intre care e o distanta uriasa - in planul valorilor. Crypto marturiseste laponei Enigel dragostea, dar, organic, sudat in peisajul sau, nu poate evada spre taramul insorit la care viseaza iubita.

Povestea propriu zisa e fantastica si se desfasoara in visul fetei, ca si-n Luceafarul eminescian. Doar rolurile sunt inversate: fiinta superioara e feminina, cea inferioara -masculina. Dialogul, cu chemarile lui halucinante, de ceremonial magic, repetat de trei ori, deschide spectacolul dramatic al unei nunti esuate. Mai intai, craiul Crypto o imbie pe fata, oferindu-i lumea peste care domneste:

"-- Enigel, Enigel,
ti-am adus dulceata, iaca.
Uite fragi, tie dragi
Ia-i si toarna-i in puiaca."

Refuzul laponei a pune intr-o situatie dilematica, dar optiunea lui e ferma, mergand pana la sacrificiu: "-- Enigel, Enigel,

Scade noaptea, ies lumina,
Daca pleci sa culegi,
incepi, rogu-te, cu mine."

Refuzat si a doua oara, mai face o tentativa disperata de a o convinge pe Enigel, vorbindu-i de

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

valorile supreme ale lumii lui: somnul fraged si uitarea, care locuiesc fiinta de zbuluciumul solar al cantarii, de eternul drum al regasirii:

"-- Sa ma coc, Enigel,
Mult as vrea, dar, vezi, de soare,
Visuri sute, de macel,
Ma despart. E rosu mare,
Pete are fel de fel;
Lasa-l, uita-l Enigel,
in somn fraged si racoare."

Tentatia este intr-adevar coplesitoare si Enigel si-o reprima cu greutate, fiind pusa si ea intr-o situatie dilematica: "â€" Riga Crypto, riga Crypto,

Ca o lama de blestem

Vorba in inima-ai infipt-o!

Eu de umbra mult ma tem". Explicatia pe care o da e mai degraba pentru sine, decat pentru Crypto; aceasta la randu-i, ca o alta Catalina are de asemenea constiinta distantei ce-o separa de "regele ciupearca" si prin ea se desluseste mai bine natura si responsabilitatea fata de propriul ei destin.

Inexorabile, legile firii se opun cu forta Destinului. Riga Crypto si Iapona Enigel nu se pot cunoaste, nu se pot "nunti"; fiintele lor sunt ireconciliabile, aspiratiile nu coincid. Regele - ciuperca tinde sa patrunda in lumea Iaponei, smulgandu-se dintr-un orizont limitat, din "teluricul sau trai", fata aspira spre soare, spre spatiul luminii, nelimitat. in lunga calatorie spre sud, intalnirea cu riga Crypto, e doar o capcana pe care o ocoleste cu luciditate. Crypto si Enigel sunt simboluri ale unui sistem polarizat in care contrariile se atrag, dar contactul e imposibil, datorita structurii incompatibile a celor doua personaje. Pentru Crypto iesirea din "cercul lui stramt ", insemna mutatie dintr-un regn intr-altul, deci moarte. Pentru Enigel aspiratia spre soare, spre spiritualitate, este o fireasca evolutie spre un fel mai inalt a chiar fiintei umane, pentru ca numai ea are "fantana-n piept", adica posibilitatea de reflectare, deci numai ea are constiinta prin care omul isi depaseste marginile fatale ale propriei sale zidiri fizice. Pentru fiintele inferioare "pahar e gandul" cu "otrava" ca la nebunul riga Crypto.

Poezia este o alegorie simbolica, un scenariu initiatic, in care este implicata fiinta umana ca fiinta a cunoasterii. Drama este a lui Enigel , nu a lui Crypto. Crypto apare in visul fiintei superioare; este deci problema ei, reprezinta tentatia sau tot ceea ce stinghereste omul in aspiratia lui spre absolut. Enigel ajunsa la o intelegere superioara isi reprima tentatia si-l ucide pe Crypto. il ucide, si-l deplange, deplangand, in fond, natura duala a fiintei umane, aflata intr-o vesnica oscilatie intre ideal si material, intre rational si instinctual, intre cunoastere si traire, intre viata si moarte.